

מסורת הש"ס

חלון פרק שביעי עירובין

עו.

עין משפט גזר מצוה

ו א מ"י פ"ג מהל' עירובין הלכה ד' טו"ע ש"י ע"ב סעיף ו' ז ב ש"י ע"ב סעיף ח' א' ג ח מ"י ש"ס ה' טו טור ט"ע ש"ס ח' ש"ב סעיף י' ז ד מ"י ש"ס טו"ע ש"ס י' ה ח מ"י ש"ס הלכה ט טו"ע ש"ס סעיף ט' יא ו מ"י ש"ס טו"ע ש"ס סעיף ח' יב ד מ"י ש"ס ה' יג טו"ע ש"ס סעיף י' ח [מ"י פ"ה מהל' שבת הל' טו:]

רבינו חננאל (המשך)

לזה ששנה לארץ. היה לזה ששנה לארץ תשמישו בנחת, ולזה שצידו גבוה י' תשמישו בקשה, ונתנין אותו לזה שתשמישו בנחת, וכל לזה תשמישו בנחת ולזה תשמישו בקשה נתנין אותו לזה שתשמישו בנחת, וכן אמר רב חנמן בחרין שבין שתי חצירות עמוק י' ורחב [ד'], וצידו אחד שוה לארץ ונתנין אותו לזה שתשמישו בנחת כו'. חרין דלא שחור ומשתמיש עומדין ומשתמיש, אבל חרין דלא שחור ומשתמיש מייעוט, פי' כנגד אותו המקום מייעוט בלבד. ואמר רבינו כגון שער חוליא מראשו של כותל כגון זה אינו משתמש אלא מייעוט שמייעוט בלבד. אי"ד ויחיל כפה ספל בקרקעית הכותל וחבריה בארעא הוי מייעוט ואם [היינו] [רצון] מערבין אותו, ואקשינן עליה וכו' חבירה מאי הוי, והתניא פה טמונה בתבן וחוריה טמונה בגחלים ואם מקצתה מגולה ניטלת בעפר, ואין מגולין שאינו יכול ליטלו בשבת שהרי אוגנים משוקעין, ואקשינן עליה ואפי' הכי כיון ששוליה הספל מגולין הוי ליה כלי שהוא ניטל בשבת, וכל דבר שניטל בשבת אינו ממש, כדנתן הטומא לפת וצנן תחת [התבן] [הגפן]

ורבי יוחנן אמר א"ו מעלין בו'. פירוש מן הצד דמן החצר אפילו ברחב ד' שרי דכר"ש מוקי לה רבי יוחנן לקמן בריש כל גגות (דף כ"ג): **עו"רין אין מעלין א"ו**. תימא דמאי קס"ד וכי לא ידע דרבי יוחנן איירי בצאן לו ארבעה וי"ל דס"ד דטעמא דרבי יוחנן (א) משום דאין רגילות להשתמש שם ולא אסרי אהדדי והוא הדיו ברוחב ד' כיון שהוא גבוה י' ואין נח להשתמש שם ולהכי לא פריך אלא לר' יוחנן אצל לרז דטעמא משום דבטל הוא לא שייך אלא בצאן זו ד' על ד': **הבא במאי עסקינן** ברשויות דרבנן. נראה דוקא כי האל שהכל רה"י אלא שלא עירבו אצל מקום שאין בו ד' על ד' שצ"י רה"י לנכרמית אין נראה שחלוק רב אלא מותר לצני רה"י ולצני כרמלית לכתף עליו וקצת מוכח כן בפ"ק (דף ט.) דמוקי רבא הא דלמך דר' תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' על ד' צריך למי אחר להמירו הפתח לנכרמית משום דמלא מין את מינו ולר"ר שרי ולא קאמר משום דעשו חזוק לא עשו חזוק ומיחו מזליה למימר דהתם לא נקט טעמא דחזוק משום דאית ליה טעמא אחרינא:

ברשויות דרבנן. בפרק כ"ד (ט) משתמטין מיקל רב דימי טפי משמיה דרבי יוחנן ברשויות דרבנן ושרי אפילו להחליף כשיש צדן רשות היחיד לנכרמית מקום שאין בו ד' על ד' והא דלמך ר' יוחנן הכא אלו מעלין מכאן ואוכלין מסיק דועירי אחרת:

בותר שבין ב' חצירות גבוה עשרה וצידו אחד שוה לארץ. לאו שוה ממע קאמר דאם כן לאו היינו כותל אלא הכל היא קרקעית חצר אלא כל שאין גבוה י' שוה לארץ קרי ליה כן פי' בקונטרס וא"ת לרז חסדא דלמך בפרק כל גגות (לקמן דף כ"ג): גידוד ה' ומחילה ה' אין מנטרפין מאי קאמר ונתנין אותו לזה ששוה לארץ הא אין מנטרפין צעלונה אלא צד' וי"ל דמכל מקום נפקא מינה דמך ד' (א) מיהא שרי לנטול מן הכותל לעליונה:

הפוזבן לפת וצנן בו'. בשלל השרישו איירי דכשהשרישו לא היו ניטלין בשבת וא"ת בשלמא גזי כלאים ושבצית אנטרין לאשמועי' דלא גזרינן כשמתכוון להטמין אטו דילמא אחי ליעט אצל מעשר מה שייך כאן אפי' השריש כיון דליכא תוספת ואי (ו) נקטינן לענין דשרי לעשר עליו מן התלוש או ממנו על התלוש ולא חיישינן דילמא אחי לפירושי מן התלוש על המחזור ומן המחזור על התלוש א"כ הוה ליה למנקט תרומה דגזי מחזור ומלוש רגיל להזכיר תרומה בכל מקום אין תורמין מן התלוש על המחזור פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות מחזורין ואור"י דרגילות הוא שמתוספין מחמת ליחלומות הקרקע כעין שאנו רואין שומין וצוללים שמתוספין אפילו כשמתווכים בחלון ועל אותו דוקא נקט הטומא אצל אם לשם נטיעה עושה חושש משום כולם:

מקצת

מעלין. מחלירין לראשו והוא הדין דמורדין דמקום פטור הוא ובטלי לבלא ולבלא להקל: **מקום שאין בו ד'**. רוחב ועומד צדן רה"י לרה"ר יש לנו היכר כגון גבוה מן הארץ ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והוא כרמלית ואסור לבלא ולבלא אצל

עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לבלא ולבלא לכתף עליו משאוי שלהן: **ובלנד שלא יחליפו**. דרצנן היא דאילו חיצוב ליה דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו והכל עקירה מרה"י גמורה והנחה למקום פטור ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"ר גמורה: **וכי ליה דרז דימי**. בתמיה. והא מתניתא היא במסכת שבת בפ"ק (דף י.) עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו מבטל הצית ונותן לו ובלנד שלא יטול מזה ויתן לזה: **רשויות דאורייתא**. כגון רשות רבים ויחיד: **דרצנן**. תחירות דרשות יחיד ויחיד הוא ומדרצנן הוא דאסור: **וצידו אחד שוה לארץ**. כלומר גבוה הוא מן האחת ונמוך הוא לחצרתה כגון שקרקעיתה של זו גבוה. כל כמה ללא גבוה י' קרי ליה שוה לארץ: **נוטלין אופס**. להעלות ולהוריד מעליו וחצירו אסור: **חרין**. על פני אורך החצירות מצדלין צדן זו לזו הוי מחילה מעלייתא: **שוה לארץ**. שאינו עמוק ממנה י' כגון שקרקעיתה נמוך: **אימא לא**. משתרי לדלידיה נמי תשמישו בקשה הוא: **לא צעיתא פשיטא**. מה שמניח בו משתמר: **צעיתא תשמישית**. שנופלים החפלים: **בא למעט**. אכותל קאי. וקס"ד שעשה תל עפר למטה בקרקע סמוך לכותל או צנה אילנצא או הניח שם פספסים: **אם יש צמעותו ד'**. אורך דממנו ולמעלה לא גבוה עשרה משתמש בכל הכותל שהרי תשמישו בנחת שיעולה לו דרך פתחו: **אי אהני מעוטא**. למיחוי פתחא כוליה שרי: **ואי לא אהני**. הא בטיל ליה: **אמר רבינא**. לאו מלמטה עסקינן דהתם ודאי צדיר מד' לא מהני למידי אלא כגון שער חוליא מראשו מגובהו של כותל קרי ראשו כדמתן היו בראשו פירות [עו:] הלך אי הוי מעוטא ארבעה אורך הוי פיתחא לכל הכותל צדיר מהכי פיתחא הוא דלא הוי אצל לאשתמושי ציה שרי דכיון דלא גבוה י' לא הוי רשותא: **כפה ספל סמוך לכותל ומיעט גבוה מעשרה**. כל הני מיעוטי כגון דליכא י' מראשו לראש הוה: **פגה**. תחנה צובר שטומינן אותה בתבן להצדל ותבן מוקפה הוא ואסור לנטלו כגון שהקצהו ללצון לצבים: **ותרה שטמינה**.

אחמול בגחלים ועכשיו כבו ומ"מ מוקצין הן. אצל לא כבו לא דמתוך שנהפכים מכבה את היתחנות ומצדיר את העליונות כדאמרין בכריתות (דף כ.). דאית להו אוגניים. כעין ספלים שלנו דעכשיו עפר מונח עליהן והיו מוז עפר ממקומו ודומה לחופר: **הטומא**. להנעו:

מקצת

תוספת קאמר דאין צריך לעשר הואיל והיו מתקנים מקודם לכן

(א) שבת ח' לעיל ט. לקמן פה: פו. וקא: (ב) [לקמן פה: ממונות טו.] (ג) [צ"ל ז' וכלא לקמן פה:] (ד) [לקמן פה:] (ה) שם, (ו) [שם:] (ז) שבת קכב, (ח) כלאים פ"א פ"ח מ"ט שבת י: ק"ה, (ט) [בכריתות שם: העליונות ומצדיר את העליונות]

הנחות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עולין וכו' דטעמא דר' יוחנן דמשום וכו' להשתמש שם לא כלי' ואם י' נמחק: (ב) ד"ה ברשויות דרבנן בפרק כ"ד י"ב דף פו: (ג) ד"ה כותל וכו' דמך ד' אמות מיהא שרי: (ד) ד"ה הטומא וכו' ואי נקטיה לענין וכו' אפי' לאפורשי מן:

מוסף רש"י

מקום שאין בו ארבעה על ארבעה. עומד צדן רשות היחיד לרשות היחיד האלו ולכל מקום משו לא רשות בלתי נפשה הוא ובטלי להכל ולכלא, והיינו מקום פטור (קע"ד ט.) ובלבד שלא יחליפו. דלא למידי דקא מעילי מרשות היחיד לרשות היחיד ואפי' למישרי האלא שבת (טו.). ויתר משל תורה. יותר ממנה ששנה מורה לנכרמית (ובחיים קפ.) פגה. תחנה שלל בשלה כל צרכה וטומינן בתבן להצדל ותבן מוקצין הוי לנטול (שבת קכב.) אם מגולה מקצתה. שיהא לאחזה במקום המגולה, דאפילו טלטול מן הצד ליה, שאין צריך להגביה התבן אלא מגביה מקום המגולה והתבן שמתן וטול (טו.). הטומא לפת. להשתמר בקרקע שכן דרכו (שבת כ.).

רבינו חננאל

ר' יוחנן אמר אם יש בכותל ד' ויש עליו פירות, עולין בו אדם מחצו זו לחצר זו ואוכלין שם. ואם אין בו ד' אפי' חרין אינו להעלות בו מעלין. ר' יוחנן למעשה, דאמר מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו זה מזה. ואמרין וכו' רב לית ליה הא דר' יוחנן. ליעולם אית ליה וכו' אית ליה לרב האי סבא ברשויות דאורייתא כגון רשות היחיד ורשות הרבים, אבל ברשויות דרבנן כגון זה הכותל לית ליה, (סדכרין) חכמים עשו חזוק לדבריהם ויתר משל תורה, לפיכך אמר אסור לחצו בו אפי' כמלא נימא. אמר רב חנמן כותל שבין שתי חצירות בבה [י] ורחב ד', וצידו אחד שוה לארץ [נתנין] אותו